Waterschap Noorderzijlvest

ALGEMEEN BESTUUR

Betreft:	Besluitvormend	Programma:	2. Voldoende en gezond water
Portefeuillehouder:	Reitsema		
Route:	Poho-DB		

Onderwerp
Stroomgebiedsbeheerplan Noorderzijlvest (SGBP-4) 2028 - 2033

Bijlagen
1. Bestuurlijke samenvatting concept KRW-maatregelen, doelen en motivering planperiode 4 (2028-2033)
2. Concept Achtergrondnotitie KRW-maatregelenpakket (2028-2033)
3. Concept KRW-factsheets Noorderzijlvest

HET ALGEMEEN BESTUUR BESLUIT:

1. Het ontwerp KRW-maatregelenpakket voor SGBP4, planperiode 2028–2033, vast te stellen.
2. In te stemmen met het indienen van de concept KRW-doelen en uitzonderingsbepalingen als advies bij de provincies Groningen, Drenthe en Friesland.

Inleiding
Vanuit de Kaderrichtlijn Water (KRW) volgt de verplichting om elke zes jaar de kenmerken, doelen en maatregelen van de KRW-waterlichamen te herzien. Deze actualisatie wordt verwerkt in Stroomgebiedbeheerplan 4 (SGBP-4) voor de periode 2028-2033. Daarnaast moet verantwoording worden afgelegd voor doelen die in 2027 nog niet zijn bereikt.

Met dit voorstel wordt het Algemeen Bestuur gevraagd in te stemmen met het concept KRW-maatregelenpakket 2028-2033. Gelijktijdig wordt ingestemd met het door Waterschap Noorderzijlvest opgestelde advies over de KRW-doelen en uitzonderingsbepalingen voor de provincies Groningen, Drenthe en Friesland. De provincies zijn bevoegd gezag voor het vaststellen van de doelen en het formeel toepassen van uitzonderingsbepalingen voor niet behaalde doelen.

In 2025 is het Algemeen Bestuur geïnformeerd over de KRW-tussenevaluatie, hierbij is het verwachte doelbereik in 2027 toegelicht en is aangekondigd dat er een nieuwe KRW-planperiode (SGBP-4) zou volgen. In 2026 is het Algemeen Bestuur op meerdere momenten geïnformeerd over de voorbereiding van de nieuwe KRW-planperiode, waaronder de actualisatie van doelen, het maatregelenpakket en de evaluatie van de voorgaande planperiode. Het Algemeen Bestuur is op 27 mei meegenomen in het proces richting SGBP-4, daarbij is ook stilgestaan bij alle maatregelen die tot nu toe zijn uitgevoerd en wat er is bereikt. Op 26 augustus 2026 is het bestuur nogmaals geïnformeerd over de actualisatie van de KRW-doelen en voorgestelde KRW-maatregelen voor de komende planperiode. AB leden zijn op 19 oktober in de gelegenheid gesteld om tijdens een technisch vragenuurtje inhoudelijke vragen te stellen.

In de bijlagen zijn de voorgestelde KRW-maatregelen, de bijbehorende kostenindicatie en het advies over de KRW-doelen en uitzonderingsbepalingen nader uitgewerkt.

Beoogd effect
Met het vaststellen van het ontwerpmaatregelenpakket voor KRW-planperiode 4 (2028-2033) voldoet Waterschap Noorderzijlvest aan zijn verplichting om een actueel KRW-maatregelenpakket op te stellen voor de komende planperiode. Het maatregelenpakket draagt zowel bij aan het realiseren van de KRW-doelen als aan het beter begrijpen van de resterende opgave. Naast uitvoeringsmaatregelen bevat het daarom ook onderzoeksmaatregelen die inzicht geven in bronnen, oorzaken en effectieve oplossingen voor nog niet bereikte doelen.

De voorgestelde maatregelen zijn direct gekoppeld aan de KRW-doelen die Waterschap Noorderzijlvest voorstelt aan de provincies. De voorgestelde KRW-doelen zijn gebaseerd op actuele systeemkennis, de effecten van maatregelen en ontwikkelingen in het watersysteem. De geactualiseerde KRW-doelen bieden meer ruimte om, naast de verplichte KRW-opgave, ook maatregelen te treffen die bijdragen aan een bredere verbetering van de waterkwaliteit binnen Noorderzijlvest. De voorgestelde doelen en maatregelen sluiten daarmee aan bij de visie Schoon en Gezond Water van Waterschap Noorderzijlvest.

Door in te stemmen met het advies onderschrijft het Algemeen Bestuur de voorgestelde KRW-doelen, de toepassing van uitzonderingsbepalingen en de bijbehorende onderbouwing, waarmee de formele inbreng van het waterschap richting de provincies wordt vastgelegd.

Argumenten
1.1 Het maatregelenpakket geeft invulling aan de verantwoordelijkheid van Noorderzijlvest
Noorderzijlvest monitort en beoordeelt de regionale oppervlaktewaterkwaliteit, adviseert de provincies over doelen en maatregelen en voert maatregelen uit binnen de beheer- en zuiveringstaak. Vaststelling van het ontwerp maatregelenpakket maakt deze inzet voor SGBP4 bestuurlijk navolgbaar.

1.2 De maatregelen sluiten aan op de resterende waterkwaliteitsopgave
Om invulling te geven aan de resterende waterkwaliteitsopgave is een maatregelenpakket opgesteld. Dit maatregelenpakket is tweeledig. Voor knelpunten waarvan de oorzaken en benodigde maatregelen bekend zijn, worden uitvoeringsmaatregelen ingezet die bijdragen aan het behalen van de KRW-doelen. Voor knelpunten waarvoor nog onvoldoende inzicht bestaat in de achterliggende bronnen, belastingen en effectieve oplossingsrichtingen, wordt ingezet op onderzoek en kennisontwikkeling. Daarmee draagt het maatregelenpakket zowel bij aan verdere verbetering van de waterkwaliteit als aan het verkrijgen van de inzichten die nodig zijn om de resterende opgave doelgericht en effectief aan te kunnen pakken. Binnen het maatregelenpakket is op dit moment geen prioritering aan te geven op basis van de bijdrage aan het realiseren van de KRW-doelen. De voorgestelde onderzoeken moeten meer inzicht geven in de effectiviteit van mogelijke maatregelen en het beschikbare handelingsperspectief, op basis daarvan zal de uitvoering worden geprioriteerd.

1.3 De voorbereiding van het maatregelpakket is afgestemd met omgeving en bestuur
Naast de bestuurlijke informatiebijeenkomsten is in juni en juli externe consultatie via gebiedsprocessen uitgevoerd. In september heeft een derde bijeenkomst plaatsgevonden voor belanghebbende als vervolg op de eerdere twee bijeenkomsten. Samenwerking met medeoverheden, gebiedspartners en andere betrokken partijen is een belangrijk onderdeel van de aanpak. Ook in de uitvoering worden koppelkansen benut, omdat verbetering van de waterkwaliteit breder is dan alleen de KRW-opgave. De KRW vormt het wettelijke kader; de bredere inzet vindt plaats vanuit de uitwerking van onze visie op schoon en gezond water.

2.1 De doelen zijn opgesteld volgens de landelijke richtlijnen en toekomstbestendiger
De nieuwe doelen zijn opgesteld volgens de landelijke richtlijnen voor technische doelaanpassing. Er is rekening gehouden met de achtergrondconcentraties voor fysische-chemie (fosfor) en chemie, het effect van uitgevoerde en nog uit te voeren maatregelen. Daarnaast zijn de doelen afgeleid door gebruik te maken van de KRW-verkenner. Dit zorgt voor betere aansluiting bij landelijke

ontwikkelingen, maakt resultaten beter interpreteerbaar en is toekomstbestendig omdat er een koppeling mogelijk is met het waterkwaliteitssysteem. Het advies met daarin de voorgestelde doelen sluit daarmee aan bij de visie op schoon en gezond water.

2.2 Een onderbouwde motivering voor niet bereikte doelen is een KRW-vereiste
De KRW gaat uit van het behalen van de vastgestelde waterkwaliteitsdoelen in 2027. Wanneer een doel niet tijdig wordt bereikt, moet hiervoor een duidelijke en juridisch houdbare onderbouwing worden gegeven om aan te tonen dat toch aan de KRW wordt voldaan. De Kaderrichtlijn Water biedt hiervoor een beperkt aantal uitzonderingsbepalingen. Als beheerder van het regionale watersysteem beschikt Waterschap Noorderzijlvest over de benodigde systeemkennis om deze motivering te onderbouwen en de provincie hierin te adviseren.

2.3 Het voorgestelde advies voor doelen en motiveringen is afgestemd
Het proces en het opgestelde advies voor doelen en motiveringen zijn afgestemd met de betrokken provincies en buurwaterschappen in de KRW-werkgroep regio Noord.

Risico's & Kanttekeningen
1.1 Een deel van de vervolgmaatregelen is nog niet concreet te ramen
Voor verschillende onderzoeksmaatregelen is nog niet bekend welke vervolgmaatregelen nodig zijn, bij welke partij de verantwoordelijkheid ligt en welke kosten daarmee zijn gemoeid. Ook ramingen van maatregelen die al in beeld zijn, kennen onzekerheden door de verdere uitwerking, prijsontwikkeling en uitvoeringsvoorwaarden. Aanvullende financiering kan later nodig blijken.

1.2 De uitvoering is mede afhankelijk van andere partijen
Bij maatregelen zoals het saneren van overstorten ligt de primaire verantwoordelijkheid bij gemeenten. Ook gebiedsprocessen, vergunningen, draagvlak en keuzes van andere bevoegde gezagen kunnen de uitvoering beïnvloeden. De kosten van deze en andere maatregelen die voor rekening van derden komen, zijn niet opgenomen in de financiële raming van Noorderzijlvest.

2.1 Niet alle doelen zullen naar verwachting in 2027 worden behaald
Eind 2027 moeten de KRW-doelen in principe zijn behaald. Bij de waterlichamen in het beheergebied van Waterschap Noorderzijlvest zullen niet voor alle parameters de doelen worden behaald. Dit komt onder andere doordat landelijke maatregelen voor de aanpak van mest- en verontreinigende stoffen, pas na 2027 zullen worden genomen. Daarbij komt dat andere maatregelen meestal al wel zijn genomen, maar dat het effect van deze maatregelen nog niet helemaal zichtbaar is. Voor twee waterlichamen lopen gebiedsprocessen, waaruit naar voren zal komen in welke mate de maatregelen genomen kunnen worden. Het Rijk en de provincies zijn de verantwoordelijke organisaties voor het behalen van de KRW-doelen. Wat de consequentie voor Waterschap Noorderzijlvest is van het niet behalen van de doelen, is nog niet duidelijk.

Financiën
In onderstaande tabel zijn de KRW-maatregelen en de bijbehorende geraamde kosten opgenomen. Hierin zijn ook twee maatregelen uit de huidige planperiode (SGBP-3) opgenomen die niet vóór 2027 worden afgerond: de herinrichting van het Leekstermeer en de vispassages bij het Lauwersmeer. De geraamde kosten voor deze maatregelen bedragen gezamenlijk € 7.650.000. Om de relatie met de KRW kenbaar te maken zijn deze wel opgenomen in het overzicht.
Voor de komende planperiode (SGBP-4) is de kostenraming totaal € 3.445.000. De kosten zijn geraamd voor de planperiode; de benodigde middelen worden jaarlijks via het jaarplan vastgesteld.

Voor een deel van de voorgestelde onderzoeksmaatregelen is nog niet duidelijk of en welke concrete vervolgmaatregelen nodig zullen zijn. Ook kan op dit moment niet volledig worden vastgesteld bij welke partij het handelingsperspectief en de verantwoordelijkheid voor de uitvoering liggen. De kosten van eventuele vervolgmaatregelen kunnen daardoor nog niet volledig worden geraamd of aan een specifieke partij worden toegerekend.

Tabel 1: Overzicht KRW-maatregelen incl. locatie en kostenraming (€).

MAATREGEL	LOCATIE	KOSTENRAMING
Brononderzoek stoffen	Alle waterlichamen	€150.000
Onderzoek toxiciteit	Alle waterlichamen	€75.000
Versterken gezamenlijke aanpak exoten	Alle waterlichamen	*PM*[1]
Onderzoek en uitvoering kwaliteitsbaggeren[2]	Alle waterlichamen	€2.500.000
Onderzoek effect klimaatverandering	Alle waterlichamen	€50.000
Maai- en afvoerbeheer gericht op biodiversiteit en nutriëntenreductie	Alle waterlichamen	€135.000
Beschaduwing beken	Bovenlopen Eelder- en Peizerdiep	€175.000
Vervolgtraject IBA's	6 waterlichamen	€30.000
Onderzoek kleinschalige hydromorfologische aanpassingen Reitdiep	Reitdiep-Kommerzijl	€30.000
Relevante overstorten saneren	10 waterlichamen	€300.000
Herinrichting Leekstermeer (SGBP-3)[3]	Leekstermeer	€6.150.000
Vispassages Lauwersmeer (SGBP-3)[3] afhankelijk van PAGW-traject	Lauwersmeer	€1.500.000

[1] Voor deze maatregel is geen budget opgenomen, omdat niet wordt verwacht dat de uitvoering tot extra kosten leidt, in het exotenbeleid is al budget voorzien.
[2] Dekking vanuit regulierbaggerprogramma
[3] Maatregel wordt via separaat traject ingediend bij het Algemeen Bestuur

Communicatie
De voorgestelde maatregelen zijn tijdens drie gebiedsbijeenkomsten voorgelegd aan belanghebbenden. Na de vaststelling van het ontwerp maatregelenpakket wordt, volgt een terinzagelegging. Deelnemers aan de gebiedsbijeenkomsten worden actief geïnformeerd over de terinzagelegging van het ontwerp maatregelenpakket. De communicatie rondom het ontwerp KRW-maatregelenpakket planperiode 4 (2028-2033) sluit aan bij de visie schoon en gezond water.

Uitvoering
De uitvoering van de maatregelen zal plaatsvinden in de vierde planperiode, 2028-2033.

Na de terinzagelegging van het ontwerp maatregelenpakket en de verwerking van de zienswijzen worden het definitieve maatregelenpakket en het advies over doelen en uitzonderingsbepalingen opnieuw ter besluitvorming voorgelegd aan het Algemeen Bestuur in 2027.

Moment	Onderdeel
December 2026–juni 2027	Ontwerp maatregelenpakket ter inzage
Uiterlijk 1 november	Vaststellen definitief maatregelenpakket & advies KRW-doelen en motiveringen in het Algemeen Bestuur van Noorderzijlvest.

Toelichting